DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ

10. SINIF | **YAZILIYA HAZIRLIK** | **TYMM 2026-2027**

1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 4 · 2. SÜRÜM

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. **Aşağıdaki durumlarda başvurulan bilgi kaynaklarını belirleyerek boş bırakılan alana yazınız. Bilgi kaynağı sadık haber ise türünü (haberiresul veya mütevatir haber), öznel bir bilgi kaynağı ise bunu da belirtiniz. (10 puan)**

Durum	Bilgi Kaynağı
a) Sena, anne babaya iyilik etmenin Allah'ın (cc) bir emri olduğunu Kur'an-ı Kerim'den öğrenir.	.....
b) Nehir, ocakta pişen çorbanın tadına baktığında tuzunun eksik olduğunu fark eder.	.....
c) Kaan, rüyasında çocukken kaybettiği oyuncağını dedesinin evindeki eski bir sandıkta görür; ancak sandığı açıp bakmadan bunun doğru olup olmadığını bilemez.	.....
ç) Yusuf, Edirne'deki Selimiye Camii'nin Mimar Sinan tarafından yapıldığını; farklı yüzyıllarda ve farklı yerlerde yaşamış, birbirini tanımayan pek çok kişinin aynı içerikle aktardığı bilgilerden öğrenir.	.....
d) Tuna, ağabeyinin kendisinden, kendisinin de kız kardeşinden yaşça büyük olduğunu bildiği için ağabeyinin kız kardeşinden büyük olduğu sonucuna ulaşır.	.....

2. Hira'nın annesi, üzerinden bir yıl geçen altın birikiminin zekâtını vermek ister ve hesaplamayı Hira'dan rica eder. Hira, zekâtın farz olduğunu Kur'an-ı Kerim'den, altının zekâtının kırkta bir oranında verileceğini Hz. Peygamber'in uygulamalarından öğrendiğini hatırlar. Altınları mutfak tartısının üzerindeki bir kâseye koyup ekrandaki değeri not eder. Altınları aldıktan sonra boş kâse tartıdayken ekranın sıfır yerine 85 gram gösterdiğini görür. Tartının yalnızca tam gramları gösterdiğini de fark eden Hira, ilk ölçümün kâsenin ağırlığını da içerdiğini düşünerek bu ağırlığı not ettiği değerden çıkarır. Ertesi gün altınları kuyumcunun hassas terazisinde de tarttırır. İki sonuç tutarlı çıkınca altınların kırkta birini hesaplar ve zekâtın doğru miktarda verilmesini sağlar.

Hira'nın zekât miktarını belirleme sürecinde sadık haber, salim duyular ve selim aklın rolünü açıklayınız. Bu kaynakların doğru bilgiye ve doğru davranışa ulaşmada birbirini nasıl tamamladığını değerlendiriniz. (20 puan)

3. Okulun doğa kulübü kışın bir sulak alanda kuş gözlemi yaptı. Rehber, göçmen kuşların her yıl binlerce kilometre yol kat ederek kışı geçirmek için bu bölgeye geldiğini anlattı. Gezinin ardından din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni, öğrencilerden Allah-âlem ilişkisiyle ilgili birer soru yazmalarını ve cevaplarını ders kitabındaki ayetlerde aramalarını istedi. Öğrencilerin soruları ve buldukları ayetler aşağıdadır.

Öğrenci	Soru	Bulunan Ayet
Irmak	Sazlar, balıklar ve kuşlar gibi birbirinden çok farklı varlıklar arasındaki uyum neden bozulmuyor?	I. "Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilahlar bulunsaydı kesinlikle yerin göğün düzeni bozulurdu..." (Enbiya suresi 22. ayet)
Batuhan	Her kuşun gagası, ayakları ve kanatları neden yaşadığı ortama bu kadar uygun?	II. "… O, her şeyi yaratmış ve yarattığı o şeyleri bir ölçüye göre takdir etmiştir." (Furkan suresi 2. ayet)
Zehra	Kuşlar da biz de yaşamak için havaya, suya ve besine ihtiyaç duyuyoruz. Her şeyi yaratan Allah'ın (cc) da bir şeye ihtiyacı var mı?	III. "Ey insanlar! Allah'a muhtaç olan sizlersiniz. Allah ise hiçbir şeye muhtaç değildir ve mutlak kemaliyle hep övgüye lâyık olan O'dur." (Fatır suresi 15. ayet)

Tablodaki ayetlerin her birinin, ilgili öğrencinin sorusuna Allah-âlem ilişkisinin hangi yönüyle cevap verdiğini açıklayınız. Ardından bu ayetlerden hareketle Allah (cc) ile âlem arasındaki ilişkiye dair bir çıkarımda bulununuz. (15 puan)

4. Eymen, sınıfıyla gittiği bir deprem gözlem merkezinde, yüzlerce kilometre uzakta olan ve salondaki kimsenin hissetmediği küçük bir depremin sismometre ekranına dalgalı çizgiler olarak kaydedildiğini gördü. Ardından görevli termal kamerayı öğrencilere çevirdi; çıplak gözle görülmeyen vücut ısıları ekranda renkli lekeler olarak belirdi. Eymen, "Peki hiçbir cihazla ölçülemeyecek varlıklar da var mı? Varsa onlarla ilgili bilgimiz nereden geliyor?" diye düşündü.

Bilgi: Büyüklüğü yaklaşık 2,5 ve altındaki depremler genellikle hissedilmez ancak sismometrelerle kaydedilir.

Ertesi gün din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmeni tahtaya şu ayeti yazdı:

"De ki: İçinizdekini gizleseniz de, açığa vursanız da Allah onu bilir. Göklerdeki her şeyi, yerdeki her şeyi de bilir. Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir." (Al-i İmran suresi 29. ayet)

Eymen'in merkezde cihazlar yardımıyla algıladığı varlık ve olaylar ile sorusunda kastettiği varlıkları âlemin bölümleri ve bu varlıklarla ilgili bilginin kaynağı bakımından karşılaştırınız (Eymen'in sorusunda kastettiği varlıklara iki örnek veriniz). Ardından ayette Allah (cc) ile âlem arasındaki ilişkinin hangi yönlerine vurgu yapıldığını açıklayınız. (15 puan)

5. Akdeniz kıyısında küçük bir pansiyon işleten Nuri Bey, her yaz deniz kaplumbağalarının kumsaldaki yuvalarını gönüllülerle birlikte işaretler, geceleri de sahile bakan ışıkları kapatır.

Bilgi: Deniz kaplumbağası yavruları çoğunlukla geceleri yumurtadan çıkıp denize yönelir; kıyıdaki yapay ışıklar yönlerini şaşırtabilir.

Bir misafir, "Şezlongları yuvaların olduğu yere de koysanız, ışıkları geceleri de yaksanız daha çok müşteri gelir." der. Nuri Bey, "Allah bu kumsalı da denizi de bizim yararlanmamız için yarattı ama bizi buranın sahibi değil, halifesi kıldı. Kaplumbağaların da burada hakkı var." diye karşılık verir ve şu ayetleri hatırlatır:

- "Yeryüzünde ne varsa tamamını sizin için yaratan O'dur..." (Bakara suresi 29. ayet)
- "Hani, Rabbin meleklere, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım." demişti…" (Bakara suresi 30. ayet)

5.1. Ayetlerde geçen "halife" kavramını ve "Yeryüzünde ne varsa tamamını sizin için yaratan O'dur" ifadesini açıklayarak insanın âlemdeki konumunu belirtiniz. (8 puan)

5.2. Nuri Bey'in "…bizi buranın sahibi değil, halifesi kıldı." sözünü ayetler ve Allah-âlem ilişkisi çerçevesinde değerlendiriniz. (12 puan)

6. Ceren'in sınıfında bir öğrencinin akıllı saati kaybolur. Teneffüste birkaç öğrenci, saati sınıfa yeni gelen bir öğrencinin almış olabileceğini konuşmaya başlar. Kimse bir şey görmemiştir ama söylenti hızla yayılır. Arkadaşları Ceren'den bunu başka sınıflara da anlatmasını ister. Ceren, "Kimse bir şey görmedi. Kesin bilgimiz yokken birini suçlarsak haksızlık ederiz." der ve durumun öğretmene bildirilmesini önerir. Ertesi gün saatin spor salonunda unutulduğu anlaşılır. Aynı hafta Ceren, görme engelli bireyler için sesli kitap kaydeden bir gönüllü grubuna katılır. Satırları dikkatle okur, sesini kulaklıktan dinleyip hatalarını düzeltir ve metni anlamaya çalışır. Kaydı bitirince "Gözlerim, kulaklarım ve aklım bugün başkalarının da işine yaradı." diye düşünür.

İsra suresinin 36 ve Mülk suresinin 23. ayetlerinin mealleri aşağıda verilmiştir. Bunlara ve parçaya göre soruları cevaplayınız.

- "Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur." (İsra suresi 36. ayet)
- "De ki: 'O, sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve kalpler verendir. Ne kadar da az şükrediyorsunuz!'" (Mülk suresi 23. ayet)

6.1. Ceren'in sınıfta yayılan söylenti karşısında takındığı tutumu İsra suresinin 36. ayetinde verilen mesajlar açısından çözümleyiniz. (8 puan)

6.2. Ayetlerde geçen birer kavramı ve ayetlerin birer konusunu aşağıdaki tabloya yazınız. (4 puan)

	İsra Suresi 36. Ayet	Mülk Suresi 23. Ayet
Kavram	.....	.....
Konu	.....	.....

6.3. Ceren'in sesli kitap kaydını bitirdiğinde düşündüklerini Mülk suresinin 23. ayeti bağlamında değerlendiriniz. "Nimet", "şükür" ve "sorumluluk" kavramlarını birbiriyle ilişkilendirerek açıklayınız. (8 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	DKAB.10.1.1. İslam'da bilginin yerini ve kaynaklarını çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
2	DKAB.10.1.1. İslam'da bilginin yerini ve kaynaklarını çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme
3	DKAB.10.1.2. Allah-âlem ilişkisini müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
4	DKAB.10.1.2. Allah-âlem ilişkisini müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
5	DKAB.10.1.2. Allah-âlem ilişkisini müşahede edebilme	DAB4. Tefekkür (DAB4.1. Müşahede Etme)
6	DKAB.10.1.3. İsra suresinin 36 ve Mülk suresinin 23. ayetlerinin mesajlarını anlamak için Kur'an-ı Kerim meallerine başvurabilme	DAB1. Temel Kaynakları Kullanma (DAB1.1. Kur'an-ı Kerim Meallerine Başvurma)

PUANLAMA TABLOSU						
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**TOPLAM**
10	*20*	*15*	*15*	*20*	*20*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 4** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 10. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kâğıt, aynı senaryonun 2. sürümüdür: öğrenme çıktıları, soru sayısı ve puanlar 1. sürümle aynı, sorular farklıdır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. **Doğru cevap:** Her doğru madde için iki puan verilir (2+2+2+2+2). a) Sadık haber, haberiresul (vahiy) **(2 puan)**. b) Salim duyular **(2 puan)**. c) Öznel bilgi kaynağı (rüya) **(2 puan)**. ç) Sadık haber, mütevatir haber **(2 puan)**. d) Selim akıl **(2 puan)**. a ve ç maddelerinde yalnızca "sadık haber" yazılıp türü belirtilmemişse, c maddesinde yalnızca "rüya" yazılıp öznel bilgi kaynağı olduğu belirtilmemişse bir puan verilir. Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış kaynak yazılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap: a) Sadık haber (haberiresul/vahiy) b) Salim duyular c) Öznel bilgi kaynağı (rüya) ç) Sadık haber (mütevatir haber) d) Selim akıl

Yanlış cevap: a maddesine "mütevatir haber" veya "selim akıl"; b maddesine "selim akıl" veya "sadık haber"; c maddesine "salim duyular", "sadık haber" ya da "nesnel bilgi kaynağı"; ç maddesine "haberiresul/vahiy" veya "salim duyular"; d maddesine "salim duyular" veya "öznel bilgi kaynağı" yazılması yanlıştır.

2. **Doğru cevap:** Dört ölçütün her biri beşer puandır (5+5+5+5).

- Sadık haber: Zekâtın farz olduğunu Kur'an-ı Kerim'den (haberiresul/vahiy), altının zekâtının kırkta bir oranında verileceğini Hz. Peygamber'in uygulamalarından öğrendiği; bu bilginin ne yapılması gerektiğini ve ölçüsünü bildiren kesin ve bağlayıcı bilgi olduğu belirtilmişse **(5 puan)**.
- Salim duyular: Tartının ekranını görerek ölçüm yaptığı, boş kâsenin ağırlığını ve tartının yalnızca tam gramları gösterdiğini gözlemlediği; ancak ilk ölçümün yanıltıcı olduğu, duyularla ve araçlarla elde edilen bilginin sınırlı olduğu belirtilmişse **(5 puan)**.
- Selim akıl: İlk ölçümün kâsenin ağırlığını da içerdiğini çıkarıp düzelttiği, tartının hassasiyetinin yetersiz olabileceğini düşünerek ikinci bir ölçümle karşılaştırdığı ve kırkta biri hesapladığı; aklın duyulardan gelen bilgiyi denetleyip değerlendirdiği belirtilmişse **(5 puan)**.
- Tamamlayıcılık: Sadık haberin neyin hangi ölçüde yapılması gerektiğini bildirdiği, salim duyuların veri topladığı, selim aklın bu verileri değerlendirip doğru uygulamaya dönüştürdüğü; kaynaklardan biri eksik kaldığında doğru bilgiye ulaşılamayacağı ve doğru bilginin ibadetin doğru yapılmasını (doğru davranışı) sağladığı ilişkilendirilmişse **(5 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da konuyla ilgisi olmayan açıklamalar yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap: Hira zekâtın farz olduğunu Kur'an-ı Kerim'den, altının zekâtının kırkta bir oranında verileceğini Hz. Peygamber'in uygulamalarından, yani sadık haberden öğrenmiştir. Bu bilgi ona ne yapması gerektiğini ve bunun ölçüsünü kesin olarak bildirir. Altınların miktarını bulmak için ise salim duyularını kullanmış, tartının ekranını gözlemlemiştir. Ancak boş kâse tartıdayken ekranda 85 gram yazması, ilk ölçümün yanıltıcı olduğunu ve duyularla ya da araçlarla elde edilen bilginin her zaman tek başına güvenilir olmadığını göstermiştir. Hira selim aklıyla ilk ölçümün kâsenin ağırlığını da içerdiğini fark etmiş, bu ağırlığı çıkarmış, sonucu kuyumcudaki ölçümle karşılaştırmış ve kırkta biri hesaplamıştır. Böylece sadık haber amacı ve ölçüyü, salim duyular veriyi, selim akıl ise değerlendirmeyi sağlamıştır. Bu kaynaklar birbirini tamamladığı için Hira doğru bilgiye ulaşmış ve zekât ibadetinin doğru şekilde yerine getirilmesine yardımcı olmuştur.

Yanlış cevap: Bilgi kaynaklarının yalnızca adlarının sayılması, kaynakların rollerinin birbirine karıştırılması (ör. tartı ölçümünün sadık haber, zekâtın farz oluşunun selim akıl olarak açıklanması) ya da kaynakların birbirinden bağımsız ve birinin tek başına yeterli olduğunun ileri sürülmesi yanlış kabul edilir.

3. **Doğru cevap:** Her ayetin vurguladığı yönün doğru açıklanması üçer puandır (3+3+3); ayetlerin ilgili sorularla anlamlı ve tutarlı biçimde ilişkilendirilmesi üç puan, ayetlerden hareketle Allah-âlem ilişkisine dair bütüncül bir çıkarım yapılması üç puandır (9+3+3).

- I. ayet (Irmak'ın sorusu): Allah (cc) birdir; âlemdeki düzen ve uyum, onu yaratan ve yöneten tek bir ilahın bulunmasının sonucudur. Birden fazla ilah olsaydı yerin ve göğün düzeni bozulurdu **(3 puan)**.
- II. ayet (Batuhan'ın sorusu): Her şeyi yaratan Allah'tır (cc); O, yarattığı her varlığı bir ölçüye göre takdir etmiş, her varlığa yaşayacağı ortama ve görevine uygun özellikler vermiştir **(3 puan)**.
- III. ayet (Zehra'nın sorusu): İnsan ve bütün varlıklar var olmak ve varlığını sürdürmek için Allah'a (cc) muhtaçtır; Allah (cc) ise hiçbir şeye muhtaç değildir, mutlak kemal sahibidir ve övgüye lâyık olan O'dur **(3 puan)**.
- Ayetler soruların cevabı olarak kullanılmış ve aralarında anlamlı bir bağ kurulmuşsa **(3 puan)**.
- Allah'ın (cc) bir ve tek olduğu, âlemi yaratıp her şeyi bir ölçüye göre takdir ettiği ve düzenini sürdürdüğü; âlemin O'na muhtaç olduğu, O'nun ise hiçbir şeye muhtaç olmadığı şeklinde bütüncül bir çıkarım yapılmışsa **(3 puan)**.

İfade farklılıkları olsa da anlam doğruysa puan verilir. Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap: Enbiya suresinin 22. ayeti Irmak'ın sorusuna, âlemde Allah'tan (cc) başka ilah olsaydı yerin ve göğün düzeninin bozulacağını bildirerek cevap verir; sulak alandaki varlıklar arasındaki uyumun bozulmaması, âlemi yaratan ve yöneten Allah'ın (cc) bir ve tek olmasındandır. Furkan suresinin 2. ayeti Batuhan'ın sorusuna, Allah'ın (cc) her şeyi yarattığını ve yarattıklarını bir ölçüye göre takdir ettiğini bildirerek cevap verir; kuşların gagalarının, ayaklarının ve kanatlarının yaşadıkları ortama uygun olması bu takdirin sonucudur. Fatır suresinin 15. ayeti ise Zehra'nın sorusuna, insanların Allah'a (cc) muhtaç olduğunu, Allah'ın (cc) ise hiçbir şeye muhtaç olmadığını ve mutlak kemal sahibi olduğunu belirterek cevap verir. Bu ayetlerden, bir ve tek olan Allah'ın (cc) âlemi yarattığı, her şeyi ölçüyle takdir edip düzen içinde sürdürdüğü, âlemin varlığını sürdürmek için O'na muhtaç olduğu, O'nun ise hiçbir şeye muhtaç olmadığı sonucuna ulaşılır.

Yanlış cevap: Âlemdeki uyumun ve varlıkların özelliklerinin tesadüfen oluştuğunun, varlıkların kendi özelliklerini kendilerinin belirlediğinin ya da Allah'ın (cc) da yarattıklarına ihtiyaç duyduğunun ifade edilmesi; ayetlerin sorularla ilişkilendirilmeden yalnızca tekrar edilmesi yanlış kabul edilir.

4. **Doğru cevap:** Üç ölçütün her biri beşer puandır (5+5+5).

- Eymen'in sismometre ve termal kamera yardımıyla algıladığı deprem dalgalarının ve vücut ısısının şehadet âlemine ait olduğu, bunların çıplak duyularla algılanamasa da araçlar yardımıyla duyularla algılanabildiği ve bunlarla ilgili bilginin salim duyular ve selim akılla elde edildiği belirtilmişse **(5 puan)**. Yalnızca "şehadet âlemi" yazılıp gerekçe belirtilmemişse iki puan verilir.
- Eymen'in kastettiği varlıkların gayb âlemine ait olduğu, bu âlemin akıl ve duyularla algılanamayan varlıklardan oluştuğu açıklanıp iki örnek verilmişse (melek, cennet, cehennem, ahiret hayatı vb.) üç puan; bu varlıklarla ilgili bilginin kaynağının sadık haber (vahiy) olduğu belirtilmişse iki puan verilir (3+2 puan).
- Ayette Allah'ın (cc) ilminin gizli olanı da açığa vurulanı da, göklerde ve yerde olan her şeyi kuşattığı, insanın bilemediğini de O'nun bildiği ve kudretinin her şeye yettiği vurgusu açıklanmışsa **(5 puan)**. Yalnızca ilim ya da yalnızca kudret yönü açıklanmışsa üç puan verilir.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap: Eymen'in sismometre ekranında gördüğü deprem dalgaları ve termal kamerada beliren vücut ısısı şehadet âlemine aittir. Çünkü bunlar çıplak duyularla algılanamasa da cihazlar yardımıyla duyularla algılanabilir; onlarla ilgili bilgiye salim duyular ve selim akılla ulaşılır. Eymen'in sorusunda kastettiği varlıklar ise gayb âlemine aittir. Melekler ve ahiret hayatı gibi bu varlıklar akıl ve duyularla algılanamaz, hiçbir cihazla ölçülemez; onlar hakkındaki bilgimizin kaynağı sadık haberdir, yani vahiydir. Al-i İmran suresinin 29. ayeti, Allah'ın (cc) insanların içlerinde gizlediklerini de açığa vurduklarını da, göklerde ve yerde olan her şeyi de bildiğini ve her şeye gücünün yettiğini bildirir. Bu da Allah (cc) ile âlem arasındaki ilişkinin O'nun her şeyi kuşatan ilmi ve sınırsız kudreti yönlerine vurgu yapar.

Yanlış cevap: Termal kamerada görülen vücut ısısının ya da hissedilmeyen depremin çıplak gözle görülmedikleri için gayb âlemine ait olduğunun söylenmesi, gayb âlemine ait varlıklar hakkında bilgiye cihazlarla ya da deney ve gözlemle ulaşılabileceğinin ileri sürülmesi ya da ayetin yalnızca "Allah her şeyi bilir." cümlesiyle âlemle ilişkilendirilmeden tekrar edilmesi yanlış kabul edilir.

5. **Doğru cevap (5.1):** İki ölçütün her biri dört puandır (4+4).

- "Yeryüzünde ne varsa tamamını sizin için yaratan O'dur" ifadesiyle yeryüzündeki her şeyin yaratıcısının Allah (cc) olduğu ve bunların insanın yararlanması için yaratılıp onun hizmetine verildiği belirtilmişse **(4 puan)**.
- "Halife" kavramıyla insanın yeryüzünde görevlendirildiği; yeryüzünü imar etmek, adaleti sağlamak ve Allah'ın (cc) emanetlerini korumakla görevli olduğu, Allah'ın (cc) emir ve yasaklarına uygun hareket etmekle yükümlü olduğu belirtilmiş ve insanın âlemde bu sorumluluğu taşıyan özel bir konumda bulunduğu açıklanmışsa **(4 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (5.1): Bakara suresinin 29. ayetine göre yeryüzünde ne varsa hepsini yaratan Allah'tır (cc) ve bunları insanın yararlanması için yaratıp onun hizmetine vermiştir. Bakara suresinin 30. ayetinde geçen halife kavramı ise insanın yeryüzündeki görevini ifade eder. İnsan yeryüzünü imar etmek, adaleti sağlamak ve Allah'ın (cc) emanetlerini korumakla görevlidir. Buna göre insan, yeryüzündeki varlıklardan yararlanma imkânı verilmiş ama onların sahibi olmayan; bu varlıkları Allah'ın (cc) emir ve yasaklarına uygun kullanmakla sorumlu tutulmuş bir varlıktır.

Yanlış cevap (5.1): Yeryüzündeki varlıkların insan tarafından yaratıldığının, insanın yararlanmasına sunulan her şeyin insanın mutlak malı olduğunun ya da halifeliğin insana hiçbir görev ve sorumluluk yüklemeyen bir üstünlük olduğunun ileri sürülmesi yanlış kabul edilir.

Doğru cevap (5.2): Üç ölçütün her biri dört puandır (4+4+4).

- Allah-âlem ilişkisinin yaratan-yaratılan ilişkisi olduğu; kumsal, deniz ve canlılar dâhil her şeyi yaratanın ve gerçek sahibinin Allah (cc) olduğu, varlıkların insanın hizmetine verilmesinin insanı onların sahibi yapmadığı açıklanmışsa **(4 puan)**.
- İnsanın halife olarak yeryüzünü imar etmek, adaleti sağlamak ve emanetleri korumakla görevli olduğu; kendisine verilenlerden yararlanırken Allah'ın (cc) emir ve yasaklarına uygun davranmakla sorumlu olduğu belirtilmişse **(4 puan)**.
- Nuri Bey'in yuvaları koruması, ışıkları kapatması ve kazancını diğer canlıların hakkının önüne koymaması gibi davranışlarının halifelik bilincinin yansıması olduğu; başka canlıların hakkını gözetmenin adaletin gereği olduğu ilişkilendirilmişse **(4 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (5.2): Allah (cc) ile âlem arasında yaratan ile yaratılan arasındaki bir ilişki vardır. Kumsalı, denizi ve kaplumbağaları yaratan ve her şeyin gerçek sahibi olan Allah'tır (cc). Ayete göre bu varlıklar insanın yararlanması için yaratılmıştır ama bu durum insanı onların sahibi yapmaz. İnsan yeryüzünde halife olarak yeryüzünü imar etmek, adaleti sağlamak ve kendisine bırakılan emanetleri korumakla görevlidir. Bu yüzden kumsaldan yararlanırken Allah'ın (cc) emir ve yasaklarına uygun davranmak zorundadır. Nuri Bey'in kaplumbağa yuvalarını koruması, ışıkları kapatması ve daha fazla kazanç için yuvaların üzerine şezlong koymaması, diğer canlıların hakkını gözeten bir halifelik bilincinin yansımasıdır.

Yanlış cevap (5.2): İnsanın kendi hizmetine verilen varlıkları dilediği gibi, hiçbir sorumluluk taşımadan kullanabileceğinin ifade edilmesi ya da Nuri Bey'in davranışlarının yalnızca ticari bir tercih olarak açıklanıp ayetlerle ve Allah-âlem ilişkisiyle bağ kurulmaması yanlış kabul edilir.

6. **Doğru cevap (6.1):** İki ölçütün her biri dört puandır (4+4).

- Ayette kesin bilgi sahibi olunmayan şeyin peşine düşülmemesinin istendiği; Ceren'in kimsenin görmediği, doğrulanmamış bir söylentiye dayanarak arkadaşını suçlamamasının ve söylentiyi yaymamasının bu mesaja uygun olduğu açıklanmışsa **(4 puan)**.
- Ayette kulak, göz ve kalbin (bilgi edinme araçlarının) ve bunlarla elde edilen bilgilerin kullanımından insanın sorumlu olduğunun bildirildiği; doğrulanmamış bir bilgiyle hüküm vermenin ve onu yaymanın bir insana haksızlık edilmesine, iftiraya yol açabileceği ve Ceren'in durumun öğretmene bildirilmesini önererek doğru bilgiye ulaşma yolunu seçmesinin bu sorumluluğun gereği olduğu açıklanmışsa **(4 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (6.1): İsra suresinin 36. ayetinde kişinin hakkında kesin bilgi sahibi olmadığı şeyin peşine düşmemesi istenmektedir. Ceren, kimsenin görmediği ve doğruluğu bilinmeyen bir söylentiye inanmamış, arkadaşını suçlamamış ve söylentiyi başkalarına yaymamıştır. Ayette ayrıca kulak, göz ve kalbin bunlarla edinilen bilgilerden sorumlu olduğu bildirilir. Duyduğunu doğrulamadan bir insanı suçlamak ona iftira etmek ve haksızlık yapmak anlamına gelebilir. Ceren, kaybolan saatin öğretmene bildirilmesini önererek doğru bilgiye ulaşmanın yolunu seçmiş, kulağını, gözünü ve aklını sorumluluk bilinciyle kullanmıştır. Saatin spor salonunda bulunması da bu tutumun ne kadar yerinde olduğunu göstermiştir.

Yanlış cevap (6.1): Herkesin konuştuğu bir söylentinin doğru kabul edilip yayılabileceğinin, duyulan her habere hemen inanılması gerektiğinin ya da hiçbir habere asla inanılmaması gerektiğinin ifade edilmesi yanlış kabul edilir.

Doğru cevap (6.2): Her doğru hücre bir puandır (1+1+1+1).

- İsra suresi 36. ayet: Kavram (kesin bilgi, sorumluluk, kulak-göz-kalp kavramlarından biri) **(1 puan)**; Konu (bilgiye dayanmayan söz ve davranışlardan kaçınma ya da duyularla elde edilen bilgilerden sorumluluk) **(1 puan)**.
- Mülk suresi 23. ayet: Kavram (nimet, şükür, yaratma/yaratıcı, kulak-göz-kalp kavramlarından biri) **(1 puan)**; Konu (Allah'ın (cc) insana bilgi edinme nimetleri olarak kulak, göz ve kalp vermesi ya da verilen nimetlere şükretme) **(1 puan)**.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da ayetle ilgisi olmayan ifadeler yazılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (6.2): İsra suresi 36. ayet: Kavram: Kesin bilgi; Konu: Duyularla elde edilen bilgilerden sorumlu olma. Mülk suresi 23. ayet: Kavram: Nimet; Konu: Allah'ın (cc) verdiği nimetlere şükretme.

Yanlış cevap (6.2): Kavram ve konuların ayetler arasında yer değiştirilerek yazılması (ör. "şükür" kavramının İsra suresi 36. ayete, "kesin bilgi" kavramının Mülk suresi 23. ayete yazılması) ya da ayetlerle ilgisi olmayan kavramların yazılması yanlış kabul edilir.

Doğru cevap (6.3): Üç ölçüt toplam sekiz puandır (2+3+3).

- Kulak, göz ve kalbin (anlama ve düşünme yetisinin) Allah'ın (cc) insana verdiği, bilgi edinmeyi sağlayan nimetler olduğu belirtilmişse **(2 puan)**.
- Şükrün yalnızca dille olmadığı, nimeti veriliş amacına uygun kullanmakla yerine getirildiği (her nimetin şükrünün kendi cinsiyle yapıldığı) açıklanmışsa **(3 puan)**.
- İnsanın kendisine verilen nimetleri nasıl kullandığından sorumlu olduğu; Ceren'in gözünü, kulağını ve aklını başkalarına yarar sağlayacak biçimde kullanmasının bu sorumluluğun yerine getirilmesi ve davranışla yapılan bir şükür olduğu açıklanmışsa **(3 puan)**. Soruda istenmediği için nimetleri

faydasız işlerde kullanmanın bu sorumlulukla bağdaşmadığının belirtilmesi ya da başka bir faydalı kullanım örneği verilmesi tam puan için aranmaz.

Cevap kısmı boş bırakılırsa ya da yanlış açıklama yapılırsa puan verilmez.

Örnek doğru cevap (6.3): Mülk suresinin 23. ayetinde Allah'ın (cc) insana kulak, göz ve kalp gibi nimetler verdiği hatırlatılmaktadır. Bu nimetler insanın görmesini, işitmesini, anlamasını ve bilgi edinmesini sağlar. Şükür sadece "Elhamdülillah" demekle değil, nimeti veriliş amacına uygun kullanmakla olur; her nimetin şükrü kendi cinsiyle yerine getirilir. İnsan bu nimetleri nasıl kullandığından sorumludur. Ceren gözüyle satırları okuyup kulağıyla hatalarını düzeltmiş, aklıyla metni anlamaya çalışmış ve bunları görme engelli bireylerin kitaplara ulaşması için kullanmıştır. Böylece nimetleri faydalı bir amaçla kullanarak sorumluluğunu yerine getirmiş ve şükrünü davranışıyla göstermiştir. Aynı nimetleri boş ve zararlı işlerde harcamak ise bu sorumlulukla bağdaşmaz. Ceren bu nimetleri derslerinde dikkatle dinleyip öğrenmek ve doğru bilgiyi araştırmak için de kullanabilir.

Yanlış cevap (6.3): Şükrün yalnızca sözle yapılan bir teşekkürden ibaret olduğunun söylenmesi, nimetlerin kullanımında insanın herhangi bir sorumluluğu olmadığının ifade edilmesi ya da kavramların birbiriyle ilişkilendirilmeden ayrı ayrı tanımlanması yanlış kabul edilir.